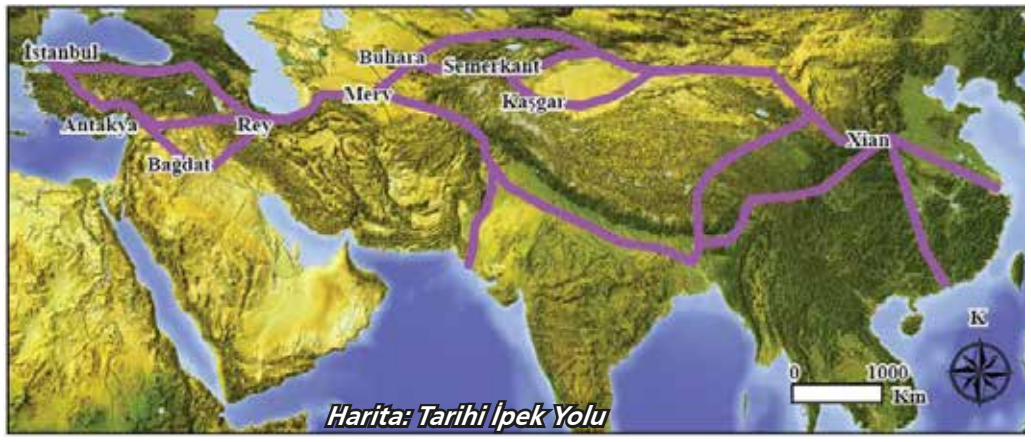
OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU ANADOLU'NUN EKONOMİK GÜÇ SİMGESİ: TARİHİ TİCARET YOLLARI

Eski çağlarda ticari istikamet doğudan batıya doğruydu. Çin, Hindistan ve diğer Doğu medeniyetlerinde üretilen ürünlerin Avrupalı tüketiciye ulaşması Anadolu'nun kara yolları ve limanları vasıtasıyla mümkündü. Anadolu'nun üç kıta arasında yer alması, önemli boğaz ve denizlere sahip olması bu topraklara hâkim olan Hititlerden Bizanslılara, Selçuklulardan Osmanlı'ya pek çok medeniyetin ekonomik ve siyasi gücü elinde bulundurmasını sağlamıştır. Bu topraklar üzerinden geçen Kral Yolu, İpek Yolu ve Baharat Yolu gibi önemli tarihî yollar Anadolu'ya hükmeden devletleri dönemin siyasi gücü yapmıştır. Osmanlılar ile altın çağını yaşayan tarihî ticaret yolları, imparatorluğun zayıflaması ve Batılı denizcilerin doğuya ulaşan alternatif güzergâhlar bulması ile önemini yitirmiştir.

Anadolu Yarımadası'nda kurulan her medeniyet, var olan eski ticari güzergâhları geliştirmiş ve büyük bir yol şebekesi inşa etmiştir. Özellikle Selçuklular Dönemi'nde inşa edilen kervansaraylar, Anadolu'yu kıtalar arası bir transit ticaret merkezine dönüştürmüştür. Kervansaraylar, ticaretin yoğun olarak yapıldığı yerlerde tüccarların barınma ihtiyacını karşılayan misafirhanelerdir. Bunlar, aynı zamanda halk için birer kültür ve sosyal yardımlaşma sahası olarak da kullanılmıştır.

Günümüzde de önemli bir ulaşım potansiyeline sahip Anadolu toprakları, çağın vazgeçilmez enerji kaynakları olan petrol ve doğal gaz boru hatlarının geçiş sahasıdır. Ülkemiz geçmişte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de jeopolitik konumu gereği ticaretin kavşak noktası olmaya devam edecektir.

Harita: Tarihi İpek Yolu

İPEK YOLU

Geçmişten günümüze Doğu ve Batı arasında ticari ve kültürel bir bağ kurmuş olan İpek Yolu, geçtiği güzergâhlarda pek çok medeniyetin gelişimine katkı sağlamıştır. İpek Yolu ismi, son asırlarda verilmiş olmasına rağmen tarihi çok eskiye dayanır. Çin'den başlayarak Anadolu ve Akdeniz'e, oradan da Avrupa'ya bağlanan bu ticaret yolu ipek dokumacılığının dünyaya açılan kapısı olmuştur. Anadolu toprakları, coğrafi konumu itibariyle doğu ile batı arasındaki bağlantıyı sağlayan bir köprü niteliğindedir. Bu yüzden Anadolu, İpek Yolu'nun ticari güzergâhında kilit bir noktadadır.

Tek bir rotadan oluşmamakla birlikte yaklaşık 7.000 kilometrelik bu tarihî yol, Çin'in eski başkentlerinden biri olan Xian kentinden başlar, Özbekistan'ın Kaşgar kentine gelerek burada ikiye ayrılırdı. İlk yol Afganistan'dan Hazar Gölü'ne, ikinci yol ise İran üzerinden Anadolu'ya ulaşırdı. İpek, porselen, kâğıt, baharat ve değerli eşyalar Anadolu üzerinden kara ve deniz yolu ile Avrupa'ya aktarılırdı. Bu durum Anadolu'yu çok önemli bir ticari merkez hâline getirmiştir. Vasco da Gama'nın Ümit Burnu'nu bularak Hindistan'a ulaşması, bu yolun zaman içerisinde önemini yitirmesine sebep olmuştur.

BAHARAT YOLU

Batı ve Doğu arasında ticari ve kültürel bağlantıyı sağlayan bir diğer tarihî yol da Baharat Yolu'ydu. Baharat Yolu'nun başlangıç noktası Hindistan'dı. Hindistan'dan ve Sri Lanka'dan Kızıldeniz'deki Akabe Körfezi'ne, Yemen kıyılarına ve Basra Körfezi'ne taşınan mallar Fenike, Filistin, İskenderiye ve Karadeniz'den deniz yoluyla Avrupa'ya ulaştırılıyordu. Baharat Yolu'nun bu güzergâhı, Anadolu'yu çevreleyen Akdeniz, Ege ve Karadeniz'den geçiyordu. Geçmişte doğunun zencefil, zerdeçal ve tarçın gibi baharatları, Baharat Yolu ile Avrupa'ya ulaşıyordu.

COĞRAFYA GAZETESİ

İpek Yolu Yeniden Hayata Geçiyor

İpek Yolu "Bir Kuşak Bir Yol Projesi" ile yeniden canlanıyor. 2013 yılında Çin tarafından sunulan "Bir Kuşak Bir Yol Projesi", İpek Yolu güzergahında olan ülkelerin Batı'ya ekonomik atılım hamlesi olarak değerlendiriliyor. Projede Pekin'den Londra'ya kesintisiz demir yolu bağlantısı hedefleniyor. Demir İpek Yolu'nun bir bölümü Edirne-Kars arasında planlanan Yüksek Hızlı Tren Projesi'ni kapsıyor. Türkiye'nin Marmaray, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ile Bakü-Tiflis-Kars demir yolu projeleri de bu projenin güzergahında önemli bir koridor oluşturmaktadır.

COĞRAFYA GAZETESİ

SORULAR

Soru 1:
Türkiye tarihte, jeopolitik konumuna bağlı olarak, tarihi şekillendiren antik ticaret yollarına ev sahipliği yapmıştır.

Aşağıdaki antik ticaret yollarından hangisi Anadolu topraklarında daha fazla yer edinmiştir?

A) İpek Yolu
B) Tütsü Yolu
C) Baharat Yolu
D) Amber Yolu
E) Çay ve At Yolu

Cevap: A

Soru 2:
Anadolu; Asya, Avrupa ve Afrika karaları arasında doğal bir geçiş alanıdır. Farklı kıtaları birleştirerek Anadolu'dan geçen en önemli tarihî ticaret yolları Kral Yolu ve İpek Yoludur. Tarihte bu ticaret yollarını denetim altına alan devletler sosyal ve ekonomik üstünlük sağlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, Anadolu'daki eski ticaret yollarının uzanışı üzerinde etkili olan faktörlerden biri değildir?

A) Çağın kültürel yapısı
B) Yeryüzü şekilleri
C) Doğal kaynaklar
D) Dönemin teknik olanakları
E) İklim özellikleri

Cevap: E

Soru 3:
Türkiye'nin dış ticaret hacminin artmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) Fuar organizasyonlarının yapılması
B) Uluslararası ticaret yapan firmaların varlığı
C) Türkiye'nin yüksek kapasiteli limanlara sahip olması
D) Nüfus yoğunluğunun farklılıklar göstermesi
E) Sanayinin gelişmiş olması

Cevap: D

Soru 4:
Anadolu'da Selçuklu ve Osmanlı devletleri döneminde 30-40 km'lik mesafeler arasında kervansaraylar ve hanlar yapılmış, ulaşım ağları güvenli hâle getirilmiş ve geliştirilmiştir.

Buna göre;
I. Ticaret
II. Eğitim
III. Güvenlik
IV. Turizm

Selçuklu ve Osmanlıların kervansaray ve hanlar kurmasında yukarıdaki faaliyetlerden hangilerini geliştirmek amaçlanmıştır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

Cevap: B